

I UVOD

Ekonomika Jugoslavije je primenjena makroekonomska disciplina. Ona izučava nacionalnu ekonomiju Jugoslavije:

- Osnovne makroekonomske agregate (poput nacionalnog dohotka, njihovih komponenata i njihove međusobne relacije).

- Strukturu i funkcionisanje.

- Razvojne potencijale i probleme sa kojima se uočava, moguća rešenja i njihovu cenu.

Ekonomika Jugoslavije ima zadatak da opiše, analizira, objasni i dovodi u vezu ponašanje ekonomskih fenomena te utvrdi njihov pravac kretanja kao uzorka i posledica.

Izdvojeno poglavlje iz knjige Ekonomika Jugoslavije, koje sam odabrao nosi naziv «Razvojno iskustvo Kraljevine Jugoslavije», te će nam ta tema dati određena saznanja o:

- dobi formiranja državne zajednice Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca.

- nivoi razvijenosti jugoslovenske privrede

- strategiji razvoja Kraljevine Jugoslavije.

Glavna pitanja na koje se treba pokušati odgovoriti jeste, načelni problem, industrijalizacija Kraljevine Jugoslavije, te iznošenje sopstvenog stava u pogledu toga, obrazloženje stava i na kraju svoj zaključak.

II JUGOSLAVIJA IZMEĐU PRVOG I DRUGOG SVETSKOG RATA

U tom periodu Jugoslavija predstavlja izrazito agrarnu zemlju. Poljoprivreda se ocenjuje zaostalom, a industrija nerazvijenom. Takvo stanje imalo je za posledicu:

- nizak opšti privredni nivo

- nizak životni standard

- višak radne snage na selu

- pojava trajne nezaposlenosti u gradovima

- pad cena poljoprivrednih proizvoda

- snažan uticaj stranog kapitala

Nivo razvijenosti Jugoslovenske privrede:

1. Rudarstvo kao jedna od najrazvijenih grana proizvodi 4,1 miliona tona mrkog uglja.

2. Proizvodnja struje po glavi stanovnika iznosi 70 kWh.

3. Proizvodnja pšenice, prinosi od 2,8 miliona tona u 1928-1936 godini.

4. Struktura poljoprivrednih domaćinstava pokazuje velik broj sitnih gazdinstava i nisku tehničku opremljenost.

5. Visok priraštaj stanovništva, sa godišnjom stopom od 1,6% godišnje.

Stručna saznanja o ovom periodu su najoskudnija kad je reč o ekonomskim i socijalnim odnosima.

III STRATEGIJA RAZVOJA KRALJEVINE JUGOSLAVIJE

Strategija razvoja može se nazvati kapitalističkom strategijom razvoja periferijalne zavisnosti.

Međutim, nakon Velike ekonomske krize, Jugoslavija dobija obrise strategije državnog kapitalističkog razvoja, i u čitavom razdoblju od 1918-1941. godine ostaje pri strategiji periferijalnog razvoja nerazvijenosti.

Industrijska postrojenja najvećim delom pripadala su prehrambenoj, drvnoj i električne industriji, koje je držao pretežno strani kapital (fabrike izgrađene od stranog kapitala).

Prerađivačka industrija je učestvovala u ukupnoj industrijskoj proizvodnji sa 41%, od čega 29%

odlazilo za proizvodnju za ličnu potrošnju, a 12% je predstavljalo proizvodnju reproduccionog materijala za prerađivačku industriju.

Državna politika svodi se na zaštitu proizvodnje od inostrane konkurencije, putem visokih carinskih barijera. Kraljevina Jugoslavija ne koristi razvojne mogućnosti poput energetske izvora, sirovina, viška radne snage što svedoči učešće stvorenog dohotka u industriji od 25% u odnosu na ukupni nacionalni dohodak.

Postaje najzaduženija zemlja Evrope, takođe od ukupnog kapitala u Jugoslaviji 44,1% predstavljaju stranci. Tako da njena nastojanja da sprovede industrijalizaciju zemlje nisu se realizovala u skladu sa sopstvenim interesima, već u skladu sa interesima stranog kapitala. Jugoslavija je periferija evropske ekonomije, te ona sama potvrđuje tezu o svojoj nerazvijenosti koja se obuhvatno sagleda kroz:

1. direktnu ekonomsku zavisnost (u smislu ključne pozicije ekonomije kontroliše strani kapital);
2. trgovinsku zavisnost u odnosima razmene i opštu zavisnost od cikličkih promena na kapitalističkom tržištu;
3. finansijsku zavisnost;
4. tehničku zavisnost;
5. odliv dohotka i druge gubitke.

U okviru internih faktora i mehanizama nerazvijenosti značajno je pomenuti:

1. dezintegrisanost i distorziju ekonomske strukture;
2. heterogenost društvene strukture.

Potpunija ocena privrednog razvoja u Kraljevini Jugoslaviji obuhvata interne i eksterne faktore nerazvijenosti, njihovo razlikovanje, ali i uočavaju njihove povezanosti.

IV ZAKLJUČAK

(Moj pogled na industrijalizaciju Kraljevine Jugoslavije)

Period 1918-1941. godine je period Kraljevine Jugoslavije, tj. Jedne države koja nije posedovala adekvatnu ekonomsku politiku, sa kojom bi mogla izvesti određene reforme privrednog života i omogućiti bolji privredni razvoj i rast životnog standarda.

Negativne karakteristike jugoslovenske privrede mogu se sagledati kroz nepravilno izvedenu industrijalizaciju.

Primer 1: Dobijene rude, izvozile su se iz naše zemlje bez ikakve prerade (sem nekih ruda, bakra i gvožđa), tako da smo prodavali samo sirovine koje su dobijale konačan oblik (gotov proizvod) u inostranstvu, te se vraćale kod nas za daleko uvećaniji iznos nego sirovine koje bi smo mi prodali.

Primer 2: Trebalo je da se više ulaže u proizvodnju el. energije, jer izvozom električne energije punio bi se državni budžet.

Primer 3: Poljoprivredna domaćinstva zahtevala su bolju tehničku opremljenost. To znači uslovljen odlazak radne snage iz poljoprivrede u industriju, te boljitak produktivnosti u obe grane. Carinska politika vođena je na štetu seljaka, jer je porezima na poljoprivredne proizvode otežavala izvoz. Carinska zaštita, korist od nje imao je prvenstveno strani kapital koji je koristio sopstvena uvezena, zastarjela postrojenja i stručnjake (što se nije smalo dogoditi).

U celini posmatrano, Kraljevina Jugoslavija nije uspela da ostvari osetniji industrijski razvoj.

Spor rast jugoslovenske privrede, doduše, uklapao se u obrazac razvoja razvijenijih kapitalističkih zemalja. Uz navedene ekonomske okolnosti, nerazvijenost Jugoslavije, moramo

razmotriti i poseban društveni proces formiranja klasa. Ovaj društveni proces je od nastanka Jugoslavije prožiman značajnim nacionalnim protuvrečnostima.